

KLAGANDE

Äldreomsorgsnämnden i Marks kommun

MOTPART

Sandra Bergman, 19740221-1903

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Jönköpings dom den 19 juni 2018 i mål nr 4815-17, se bilaga A

SAKEN

Bostadsanpassningsbidrag enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer Äldreomsorgsnämndens arbetsutskott i Marks kommuns beslut den 4 september 2017 (§ 36/2017).

YRKANDEN M.M.

Äldreomsorgsnämnden i Marks kommun yrkar att kammarrätten ska fastställa äldreomsorgsnämndens beslut den 4 september 2017.

Sandra Bergman motsätter sig bifall till överklagandet.

Kammarrätten har inhämtat yttrande från Boverket.

VAD PARTERNA ANFÖR

Äldreomsorgsnämnden

Bostadsanpassningsbidrag ska inte beviljas eftersom de åtgärder för vilka bidrag sökts inte utgör anpassning av bostadens fasta funktion. Ansökan avser en fristående byggnad – ett komplementbostadshus – som ska fungera som eget boende för sökanden. Det är fråga om ett modulhus med allrum, köksdel, hall och badrum. Vatten har dragits till byggnaden till bl.a. toalett, dusch och tvättmaskin. Samtliga funktioner för ett permanent boende finns i den anskaffade byggnaden. Att uppföra en friggebod går inte att likställa med att uppföra ett komplementbostadshus för permanentboende.

Sandra Bergman

Byggnaden är en komplementbyggnad och inte ett permanentboende. Dottern tillbringar fortfarande delar av sin tid inne i det stora huset med familjen. Byggnaden är särskilt behovsanpassad utifrån dotterns behov och anses vara den mest lämpliga lösningen för att tillgodose tillräcklig ljudisolering och avskildhet. Det viktigaste är inte vilken typ av byggnad det är fråga om utan vilket ändamål byggnaden är till för.

BOVERKETS YTTRANDE

Lagen om bostadsanpassningsbidrag innehåller begränsningar. En sådan är att bidraget är tänkt för ”anpassning” av bostaden. Förvaltningsrätten anser, som Boverket tolkar domen, att ett komplementbostadshus enligt 9 kap. 4 a § plan- och bygglagen (2010:900) generellt ska betraktas som en anpassning av en bostads fasta funktion i den mening som avses i 6 § lagen om bostadsanpassningsbidrag. Boverket delar inte förvaltningsrättens uppfattning. Komplementbostadshus ska kunna fungera som självständiga bostäder och t.ex. kunna hyras ut, samt uppfylla plan- och bygglagstiftningens utformningskrav och tekniska egenskapskrav för bostäder. Att uppföra en byggnad som har krav på sig att kunna fungera som en självständig bostad och per definition är ett bostadshus kan, enligt Boverket, inte rymmas i begreppet ”anpassning”, oavsett den faktiska användningen. En friggebod omfattas däremot inte av kraven för nybyggda bostäder och kan aldrig utgöra en självständig bostad i plan- och bygglagens mening. Boverket anser av dessa skäl att kommunens överklagande ska bifallas.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

I målet är utrett att Sandra Bergman på sin fastighet uppfört ett komplementbostadshus av modellen Attefallshus fristående från fastighetens huvudbyggnad. Attefallshuset används idag som bostad åt hennes sjuåriga dotter, som på grund av sina diagnoser är extremt ljud- och ljuskänslig och behöver tillbringa stora delar av sitt liv i en avskild miljö.

Kammarrätten ifrågasätter inte de särskilda behov Sandra Bergmans dotter har, eller att den uppförda byggnaden är lämplig för att tillgodose hennes behov. Oaktat detta kan det uppförda komplementbostadshuset, enligt kammarrättens mening, inte anses utgöra en sådan anpassning av bostadens fasta funktioner som krävs för att bostadsanpassningsbidrag ska

komma ifråga. De kostnader som är hänförliga till uppförandet och iordningställandet av bostaden kan således inte ersättas genom bostadsanpassningsbidrag. Äldreomsorgsämndens överklagande ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Bengt Green
kammarrättsråd
ordförande

Anders Poulsen
kammarrättsråd

Elin Åkerberg
adjungerad ledamot
referent

Föredragande jurist: Kent Ohlsson

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING****DOM**
2018-06-19
Meddelad i JönköpingMål nr
4815-17**KLAGANDE**Sandra Bergman, 19740221-1903
Backa Ringgata 6
511 63 Skene**MOTPART**Socialnämnden i Marks kommun
511 80 Kinna**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Socialnämndens beslut 2017-09-04

SAKEN

Bostadsanpassningsbidrag

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Med bifall till överklagandet upphäver förvaltningsrätten Socialnämnden i Marks kommun beslut och förklarar Sandra Bergman berättigad till bostadsanpassningsbidrag avseende den byggnad hon uppfört på tomten. Det ankommer på socialnämnden att vidta de åtgärder som föranleds av denna dom.

ÖVERKLAGAT BESLUT OCH YRKANDEN M.M.

Socialnämnden i Marks kommun (nämnden) har genom det överklagade beslutet bestämt att Sandra Bergman inte har rätt till bostadsanpassningsbidrag för en ny byggnad på tomten. Nämnden anför som skäl för sitt beslut att bostadsanpassningsbidrag inte kan lämnas för att uppföra en ny bostad på tomten eller att skapa ny bostad i befintlig bostad då det är ett fastighetsägaransvar. Nämnden uppgav även att bidrag inte utgår till generationsbode.

Sandra Bergman yrkar att bostadsanpassningsbidrag ska beviljas och anför bl.a. följande. I lagen står inget om att det inte är berättigat att uppföra en lämplig byggnad på tomten. Hanna är på grund av sina diagnoser extremt ljud- och ljuskänslig. De har tittat över alla möjligheter att anpassa befintlig bostad, men funnit att det inte går att få den ljudtäthet som Hanna behöver. Därför har de skaffat en fristående byggnad som ger Hanna möjlighet att själv reglera hur mycket hon orkar med i form av interaktion och ljudnivå samt en bättre nattsömn då hon inte påverkas av ljud från övriga familjen. Detta är den hållbaraste och säkraste lösningen för Hanna. Hanna äter sina måltider och badar inne i huvudbostaden, men hon uppsöker ofta den fristående byggnaden för att få lugn och ro. Alla de hus hon tittade på inför husköpet 2012/2013 hade alla krävt stora anpassningar oavsett.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Gällande regler m.m.

I 1 § lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. (BAB) anges att den lagen har till ändamål att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende.

Enligt 6 § BAB lämnas bostadsanpassningsbidrag för åtgärder för anpassning av bostadens fasta funktioner i och i anslutning till den bostad som ska anpassas. Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig som bostad för personen med funktionsnedsättning. Bidrag lämnas dock inte om de sökta åtgärderna behöver vidtas redan av väsentligen andra orsaker än behovet av anpassningen.

I 9 § BAB anges att vid köp eller byte av bostad lämnas bostadsanpassningsbidrag till kostnadskrävande åtgärder endast om det finns särskilda skäl för att välja en bostad som kräver anpassning.

Rätten till bostadsanpassningsbidrag ska avgöras med hänsyn till behovet hos den funktionshindrade och till bostadens ändamålsenlighet för den som ska bo där. Utgångspunkten vid en sådan bedömning är att den funktionshindrade ska kunna leva ett så normalt liv som möjligt i sin bostad. Funktionshindret är alltså avgörande för vilka åtgärder som bidrag kan lämnas för. Det måste finnas en klar koppling mellan funktionshindret och anpassningsåtgärderna. Kopplingen ska vara så stark att åtgärderna kan bedömas som nödvändiga med hänsyn till funktionshindret (jfr prop. 1992/93:58 s. 10 f. och s. 18). Vid bidragsgivning för bostadsanpassning ska en prövning göras av skäligheten för kostnaderna för de åtgärder som bidrag söks för. Vid bedömningen av skälig kostnad ska kommunen ta hänsyn till att anpassningen bör utformas så att bostaden kan användas även av andra hushållsmedlemmar eller av en person som regelbundet hjälper sökanden. Ett sådant hänsynstagande innebär ibland att det kan bli fråga om att inte välja den billigaste lösningen (a. prop. s. 22 f).

Av kostnadsskäl är det rimligt att den funktionshindrade vid köp eller byte av bostad väljer en bostad som är lämplig med hänsyn till hans eller hennes behov så att anpassningsåtgärder i möjligaste mån kan undvikas eller minimeras (prop. 1992/93:58 s. 19). Frågan om särskilda skäl för valet av bostad bör avgöras när första ansökan som aktualiserar en sådan bedömning kommer in till kommunen. Om bostadsvalet inte ifrågasätts vid en initial prövning bör sökanden rimligen kunna utgå från att det föreligger särskilda skäl (prop. 1999/2000:79 s. 69 f.). Vid bedömning av om åtgärderna är kostnadskrävande eller inte bör beaktas att bostaden ska vara ändamålsenlig för den funktionshindrade (prop. 1999/2000:79 s. 71).

Utredningen

Arbetsterapeuten Kristin Johansson uppger i intyg den 8 december 2014 bl.a. följande. Hanna är mycket känslig för framförallt ljud- och ljusstimuli. Hennes sömn är orolig och hon är lättväckt. Då hon vaknar kan hon störa

andra med höga ljud och aktivitet. Hanna bör ha ett ljus- och ljudisolerat rum med närhet till förråd och hygienutrymme. Rummet bör vara placerat så att andra inte passerar mer än nödvändigt. Hanna kan inte dela rum med någon utöver sin personliga assistent.

Arbeterapeuten Melissa Martinsson har i intyg den 11 november 2016 och den 11 april 2017 uppgett bl.a. följande. Hanna Bergman har ADHD, autism och medelsvår psykisk utvecklingsstörning. Hennes funktionsnedsättning påverkar hennes förmåga att sortera och tolka sinnesintryck. Världen blir obegriplig för henne och för mycket intryck leder till en kaotisk situation och ett utagerande beteende. På grund av sin överkänslighet har hon ett stort behov av ett begränsat ljud- och ljusintryck. Hon blir störd av andra som vistas i samma miljö som hon är i. Det är viktigt att hon har tillgång till samtliga nödvändiga bostadsfunktioner. Övriga familjen behöver kunna röra sig fritt utan att störa Hanna.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten vill först kommentera frågan om särskilda skäl som anges i 9 § BAB. Denna anges inte som skäl för socialnämndens bedömning, men socialnämnden har resonerat kring den i sin utredning. Som framgår av förarbetena till den bestämmelsen bör frågan om särskilda skäl för valet av bostad avgöras när första ansökan som aktualiserar en sådan bedömning kommer in till kommunen. Av utredningen framgår att Sandra Bergman flyttade till aktuell bostad under 2013. I början av 2015 samt i oktober 2016 gjordes utredningar angående anpassningar av bostaden. Anpassningarna blev aldrig av då det konstaterades att de ljudanpassningar som krävdes inte kunde garanteras. Det har inte framkommit i utredningen att kommunen då ifrågasatt Sandra Bergmans val av bostad. Enligt förvaltningsrättens bedömning innebär kommunens agerande att kommunen godtagit att Sandra Bergman haft särskilda skäl att välja den bostad hon bor i. Ett avslag på ansökan om bostadsanpassningsbidrag hade således inte kunnat ges med stöd

av 9 § BAB (jfr Kammarrättens i Jönköping dom den 21 september 2017 i mål 2002-16).

Vidare kan konstateras att målet inte gäller frågan om att skapa ett generationsboende eller att skapa en ny bostad i befintlig bostad utan om att uppföra en ny byggnad på tomten.

Frågan i målet som förvaltningsrätten har att ta ställning till är således om en sådan komplementbostad som Sandra Bergman har låtit uppföra på tomten kan berättiga till bostadsanpassningsbidrag.

Förvaltningsrätten anser att ingivna intyg ger stöd för att Hanna Bergman är i behov av de anpassningar Sandra Bergman ansökt om för att bostaden ska vara ändamålsenlig för henne. Kommunen har inte heller ifrågasatt nödvändigheten av anpassningsåtgärderna.

I 6 § BAB anges att bostadsanpassningsbidrag lämnas för åtgärder för anpassning av bostadens fasta funktioner i och i anslutning till den bostad som ska anpassas. Det innebär att bidrag lämnas för anpassning av själva byggnaden där bostaden är belägen, marken i anslutning till byggnaden och sådan anordning eller inredning som kan anses tillhöra byggnaden eller marken samt att bidrag ska kunna lämnas för att komplettera dessa fasta funktioner (jfr prop. 2017/18:80 s. 69 [förarbetena till den nya lagen om bostadsanpassningsbidrag]). Av 9 kap. 4 a § PBL framgår att det i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus kan uppföras en byggnad som avses utgöra ett komplementbostadshus. Det innebär att en sådan byggnad endast kan byggas på en tomt där ett befintligt hus redan finns. Enligt förvaltningsrätten utgör ett komplementbostadshus därmed en anpassning av en bostads fasta funktion.

Förvaltningsrätten anser vidare, till skillnad mot kommunen, att bostadsanpassningsbidrag kan utgå till ett sådant komplementbostadshus. I Kammarrättens i Stockholm dom den 13 februari 1997 i mål 10178-1995 beviljades bostadsanpassningsbidrag, vilket tillstyrktes av Boverket, för uppförandet av en friggebod. Kammarrätten ansåg att en friggebod var en lämplig lösning med hänsyn till klagandens handikapp (lindrig psykisk utvecklingsstörning och autism) och övriga familjens situation.

I Boverkets handbok om bostadsanpassningsbidraget (upplagd 2017-12-11, s. 56) anges att det inte finns något kostnadstak avseende skäliga kostnader för bidragsberättigande åtgärder. Vidare har Högsta förvaltningsdomstolen i rättsfallet RÅ 2002 ref. 100 uttalat att lagen inte innehåller några uttryckliga begränsningar i fråga om vilka anpassningsåtgärder som kan vidtas eller i fråga om storleken av de bidragsbelopp som kan beviljas. Även mycket dyrbara åtgärder kan komma i fråga. Det framgår dock av 14 § att bidrag endast lämnas med ett belopp som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna.

Kostnaderna för komplementbostadshus uppgår enligt utredningen till drygt 200 000 kr och får enligt förvaltningsrättens bedömning anses vara skäliga eller i vart fall inte oskäliga. Förvaltningsrätten anser därför sammanfattningsvis att Sandra Bergman har rätt till sökt bostadsanpassningsbidrag. Överklagandet ska därmed bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga (DV 3109/1D).

Susanne Karlberg

Rådmannen Susanne Karlberg och nämndemännen Anders Dahln, Thorbjörn Johansson och Michael Wilhelmsson har avgjort målet. Föredragande jurist har varit Richard Manderhjelm.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.